

ИНФОРМАЦИЯ

Премахването на клетките достатъчно ли е, за да се гарантира благосъстоянието на животните?

Една позиция на д-р Вирджини Мишел (ANSES)

Настоящите системи за животновъдство са резултат от модернизацията в сектора, настъпила след Втората световна война с цел да се осигурят на Европа големи количества животински протеин на ниска цена. След това беше извършена доста грандиозна работа с цел: увеличаване на продуктивността на животните при намаляване на производствените разходи, подобряване на здравето на животните, санитарното качество на продуктите и условията на труд на животновъдите.

Нашите животни отглеждани ли са в системи, които зачитат тяхното благосъстояние?

Разработените системи за развъждане често имат общи характеристики:

- ✚ намаляване на повърхностите и увеличаване на плътността на населване,
- ✚ контрол на околната среда: изкуствена светлина, липса на достъп навън,
- ✚ обедняване на околната среда: само вода и храна и в някои случаи постеля и
- ✚ понякога ограничаване на контакта със себеподобни: изчезване на връзките майка-млади, самостоятелно, изолирано настаняване.

Въпросите за благосъстоянието на животните, свързани с тези системи на отглеждане, дълги години не бяха на дневен ред, относителната цена на хранителните продукти в бюджета на домакинството беше преобладаваща.

Условията на отглеждане на животните в така наречените интензивни системи, в някои екстремни случаи, вече не позволяват на животните да изпълняват специфичното поведение на техния вид: социални контакти, дейности за комфорт, почивка, изследване, майчино поведение на и т.н. От края от миналия век, колективното осъзнаване доведе до прилагането на разпоредби за гарантиране на минимално ниво на благосъстояние в европейските ферми и поставяне под въпрос на определени земеделски системи от

гражданите. Настоящите разпоредби обаче не обхващат конкретно всички видове и все още позволяват използването на клетки.

Как се регулира хуманното отношение към животните във Франция и в Европа?

В Европа и следователно в България отглеждането на продуктивни животни се регулира от различни нормативни документи. Директива 98/58/ЕО¹ регулира хуманното отношение към селскостопанските животни като цяло. Тази европейска директива е създадена преди почти 25 години, въз основа на познанията на тогавашното време. Тя определя основните принципи, които трябва да се спазват, като липса на дискомфорт, достъп до вода и храна и др. Днес тази директива е все още регулаторната основа за извършване на официален контрол за видовете животни, за които няма специфични разпоредби.

Днес само за телетата, прасетата, кокошките носачки и пилетата-бройлери² има специфични разпоредби, определящи конкретните условия за тяхното отглеждане в повечето случаи: минимална площ на животно, брой поилки и хранилки, необходими елементи за обогатяване на средата и т.н. В най-новите нормативни актове има и задължения за отчитане на резултати. Например, за да може да се прилага по-висока плътност на отглеждане на бройлери, е необходимо да не се превишава определено ниво на смъртност и да има добри резултати по отношение на благосъстоянието на последните седем партиди отгледани животни.

Към тези четири конкретни нормативни актове се добавят два Регламента – Регламент (ЕО) № 1/2005 и Регламент (ЕО) № 1099/2009³, които регулират аспектите на благосъстоянието на животните при транспортиране и по време на умъртвяване. Въпреки, че това са Регламенти и тяхното прилагане е директно в държавите членки, то някои разпоредби в тях са сравнително неясни и не достатъчно конкретни, което затруднява прилагането им: съдържанието на понятията „липса на страдание“ и „страдание, което може да се избегне“, поддържане на определено ниво на газове, за да се избегнат въздействия върху благосъстоянието и т.н., и приложението им не винаги е лесно за контролиране.

Какво ще кажете за използването на клетки в развъждането на продуктивни животни?

Установено е, че повечето животновъдни производства използват клетки в някои или във всичките си производствени системи.

Неотдавнашната европейска гражданска инициатива срещу използването на клетки [End the Cage Age](#)⁴ събра повече от 1,4 милиона подписа, което доведе до края на клетките на европейско ниво за повечето видове от 2027 г.

¹ Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 година относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели (*ОВ L 221, 8.8.1998г., стр. 23–27*); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A31998L0058>

² ЦОРХВ; Европейско законодателство за защита и хуманно отношение към животните <https://corhv.government.bg/%D0%95%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%89%D0%B8%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BA%D1%8A%D0%BC-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-n-27-93>

³ Регламент (ЕО) № 1/2005 на Съвета от 22 декември 2004 година относно защитата на животните по време на транспортиране и свързаните с това операции и за изменение на Директиви 64/432/ЕИО и 93/119/ЕО и Регламент (ЕО) № 1255/97 (*ОВ L 3, 5.1.2005г., стр. 1–44*); Регламент (ЕО) № 1099/2009 на Съвета от 24 септември 2009 година относно защитата на животните по време на умъртвяване (*ОВ L 303, 18.11.2009г., стр. 1–30*);

⁴ https://europa.eu/citizens-initiative/end-cage-age_bg

Производствена система на отглеждане без клетки не гарантира непременно оптимално благосъстояние на животните. Днес все още **няма официална дефиниция за клетка**, но учените са съгласни, че това е система на отглеждане, която силно ограничава способността на животните да изпълняват видово специфично поведение. *Към този списък бихме могли да добавим боксовете за коне или боксовете за бикове, които са много широко използвани във Франция и цяла Европа.*

Можем да си кажем, че спирането на „клетките“ ще реши всичко, но не е възможно това да стане мигновено или толкова бързо.

Замяната на клетките е хубаво да стане, но те трябва да бъдат заменени със системи, които целят и осигуряват:

- ✚ конкретно подобряване на благосъстоянието на животните, като им се осигури живот, „достоеен за живеене“ и се преодолеят предизвикателствата на системите без клетки; също така осигуряване на съвместимост с икономическата реалност на производството, в противен случай може да се стигне до положение когато животните вече няма да се произвеждат във Франция (важи и за много други държави в Европа, включително и за България), а да се внасят от страни с потенциално много по-ниски изисквания за хуманно отношение към животните;
- ✚ зачитане на околната среда и здравето на животните и хората: ограничаване на появата на патогени от дивата природа, които могат да се предават на домашни животни и след това на хора, концепция „Едно здраве“.

Следователно настоящото голямо предизвикателство е да се продължи с разработване на така наречените системи за отглеждане, „алтернативни на клетката“, които зачитат благосъстоянието на животните, т.е. „положително психическо и физическо състояние, свързано със задоволяването на физиологичните нужди и поведение на животното, както и неговите очаквания.“ (ANSES, 2018).

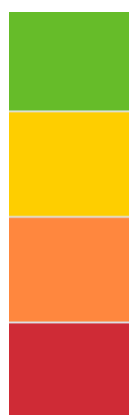
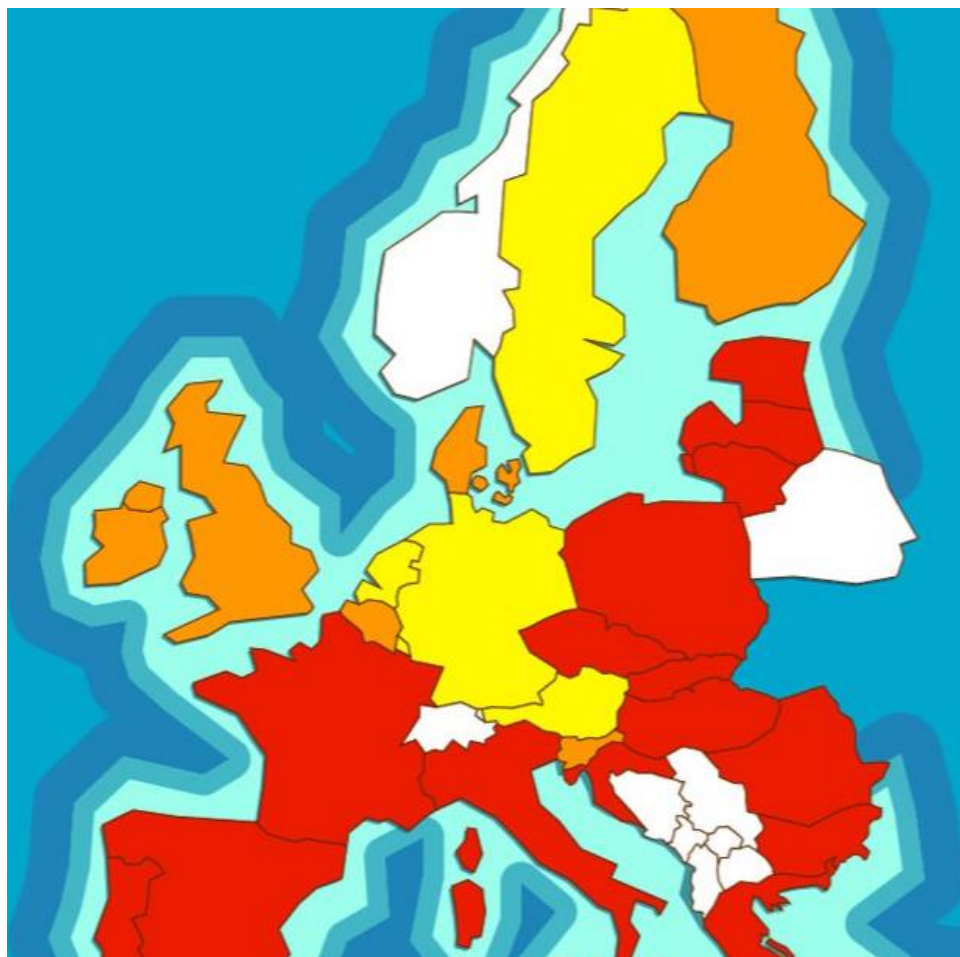
Благосъстоянието на животното варира в зависимост от възприятието на животното за ситуацията⁵. Системата за отглеждане ще трябва да посрещне предизвикателството на осигуряване на животните със среда, адаптирана към специфичните нужди на техния вид, например за домашни птици – за проучване и търсене в околната среда, къпане, драскане, кацане и др.; и също така съвместими със защита на здравето на животните, хората и околната среда. Предизвикателството е сложно, но не и невъзможно (според автора Вирджини Мишел) и изисква участието на специалисти по отглеждане и развъждане на продуктивни животни (включително генетична селекция), държавните органи, асоциациите на животновъдите и гражданите.

Европейската комисия ще подкрепи тази реформа чрез изготвяне на нова регулаторна рамка за защита на всички видове животни, отглеждани в Европа до 2030 г.

⁵ ЦОРХВ; ANSES; Нов опит за определяне какво е благосъстояние на животните? <https://corhv.government.bg/%D0%B4-%D1%80-%D0%9C%D0%B0%D0%B4%D0%BB%D0%B5%D0%BD-%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B0-%D0%9D%D0%BE%D0%B2-%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%B5-%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%B5-%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%8A%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%8F%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-n-27-1539>

За да се създаде пълен и точен регламент, той ще трябва да се основава на научните доклади на Европейския орган за безопасност на храните (EFSA). Изготвянето на количествени препоръки, които могат да бъдат интегрирани в регламентите, е много сложно, тъй като хуманното отношение към животните е обусловено от много фактори. ANSES участва активно чрез своята изследователска, справочна и експертна работа в производството на тези научни данни.

Състоянието в Европа по отношение отглеждане на продуктивни животни в клетки (към края на 2021 г.)

100% от животните живеят без клетки

80 - 90% живеят извън клетки

40 – 79% живеят извън клетки

По-малко от 40% от животните живеят извън клетки

Източник: Compassion in World Farming; <https://www.ciwf.org.uk/our-campaigns/end-the-cage-age/how-close-are-we-to-a-100-cage-free-europe/>

Този преход се очертава като следващото голямо предизвикателство за българското животновъдство.

Как българските животновъди биха посрещнали това предизвикателство предстои тепърва да се проучва. Какви биха били последствията за българското животновъдство и изобщо секторът има ли потенциал и гръбнак да посрещне тази огромна инвестиция за промяна и дали това ще доведе до отслабване на животновъдния сектор в България и увеличаването на вноса на продукти от животински произход? Кои сектори ще бъдат най-силно засегнати?

В България промишлено се отглеждат в клетки кокошки носачки, патици в последния период на угодяване, норки, зайци (по-скоро любителски характер), телета от млечните породи в първите месеци след раждането (в индивидуални кошари с дворче), свинете майки в индивидуални боксове за известен период след заплождането и в родилни боксове по време на раждането и кърменето.

Използвана литература и повече подробности:

Тази статия е написана от Виржини Мишел, национален координатор на дейностите за хуманно отношение към животните в ANSES, Франция;

Тя представлява ANSES към Националния референтен център за хуманно отношение към животните на Франция и е координатор на Европейския Референтен център по хуманно отношение към птици, зайци и други дребни селскостопански животни.

Is stopping cages enough to guarantee animal welfare?; 02/26/2022; This article was written by Virginie Michel, national coordinator of animal welfare activities. She represents ANSES at the National Reference Center for Animal Welfare and is coordinator of the European Center for Poultry, Rabbits and Other Small Farm Animals.
<https://www.anses.fr/fr/content/l%E2%80%99arr%C3%AAt-des-cages-suffit-il-%C3%A0-garantir-le-bien-%C3%AAtre-des-animaux>

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

Преминаването към безклетъчно отглеждане на кокошки в ЕС – ползи и предизвикателства

<https://corhv.government.bg/%D0%94-%D0%A0-%D0%9C%D0%90%D0%94%D0%9B%D0%95%D0%9D-%D0%92%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%9B%D0%95%D0%92%D0%90-%D0%98%D0%9D%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%AF-%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%BA%D1%8A%D0%BC-%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BA%D0%BB%D0%B5%D1%82%D1%8A%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82%D0%B3%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B5-n-27-1931>

Таблица законодателство за защита и хуманно отношение към животните в Република България

<https://corhv.government.bg/%D0%A2%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D1%86%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2-%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%89%D0%B8%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BA%D1%8A%D0%BC-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0-n-27-192>

Законодателство за защита и хуманно отношение към животните в Република България;

<https://corhv.government.bg/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%89%D0%B8%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BA%D1%8A%D0%BC-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-n-27-191>

Европейско законодателство за защита и хуманно отношение към животните;

<https://corhv.government.bg/%D0%95%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2-%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%89%D0%B8%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BA%D1%8A%D0%BC-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-n-27-93>

Европейската комисия одобри създаването на платформа по хуманно отношение към животните

<https://corhv.government.bg/e%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0-%D0%BF%D0%BE-%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-n-27-90>

Европейската комисия определи нов референтен център на Европейския съюз за хуманно отношение към преживни и еднокопитни животни

<https://corhv.government.bg/%D0%94-%D0%A0-%D0%9C%D0%90%D0%94%D0%9B%D0%95%D0%9D-%D0%92%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%9B%D0%95%D0%92%D0%90-%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%90-%D0%98%D0%9D%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%AF:-%D0%95%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B8-%D0%BD%D0%BE%D0%B2-n-27-1541>

Както и други материали:

<http://corhv.government.bg/>

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>

12.10.2022 г.

д-р Мадлен Василева

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056